Tiedote 22.11.2005

Kaupan ja teollisuuden osuus ruuan hinnasta kasvanut

Kaupan ja teollisuuden osuus ruuan kuluttajahinnasta on kasvanut 2000-luvulla, kun samaan aikaan tuottajien ruuasta saama osuus on koko ajan laskenut. Esimerkiksi ruisleivän kuluttajahinnasta raaka-aineen osuus on enää neljän prosentin viipale. Naudanjauhelihan kauppahinnasta tuottajan osuus on runsas viidennes. Tiedot selviävät MTT:n (Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus) tuoreesta hintamarginaalilaskelmasta.

Hintamarginaalilaskelman tarkoituksena on kuvata kaupan ja teollisuuden osuutta kuluttajahinnasta sekä sen vuosittaista muutosta. Laskelmaa on MTT:ssä tehty 1960-luvulta lähtien. Edellinen laskelma kattoi vuodet 1997-1999 ja uusin päivittää tiedot vuosilta 2000-2004.

Hintamarginaalit ovat kasvaneet kaikissa laskelman elintarvikeryhmissä, erityisesti liha- ja maitotuotteissa. Kuluttajahintoja ovat nostaneet sekä elintarviketeollisuuden että kaupan tuotantokustannusten kallistuminen.

Valtion osuus ruuan kuluttajahinnasta on puolestaan pysynyt vakaana, kun kiistelty arvonlisävero on pidetty 17 prosentissa, mihin se vuonna 1995 korotettiin. Tuottajahinnat ovat sitä vastoin sianlihaa lukuun ottamatta laskeneet lähes kaikilla elintarviketuotannon sektoreilla.

KAUPPA ON TEHOKAS KILPAILUTTAJA

- Aiempaa suurempi osuus ruoan hinnasta jää nykyään kaupalle, jonka neuvotteluasema elintarvikeketjussa suhteessa elintarviketeollisuuteen ja kotimaiseen raaka-ainetuotantoon on viime vuosina selvästi vahvistunut. Kauppa pystyy kilpailuttamaan kotimaista elintarviketeollisuutta tehokkaasti sekä keskenään että ulkomaisten yritysten kanssa, professori Jyrki Niemi MTT:stä selvittää.

Kaupan osuus ruoan verollisesta kuluttajahinnasta on kasvanut kaikkiaan muutaman prosentin viiden viime vuoden aikana. Perusmaitotuotteissa kuten kevytmaidossa ja edamjuustossa kaupan osuus on kasvanut jopa useita prosentteja suhteessa meijerien myyntihintoihin. Myös kananmunissa kauppa on lisännyt selvästi omaa katettaan.

Suomalaisen päivittäistavarakaupan kate ruoan hinnasta on edelleen keskieurooppalaista tasoa korkeampi, vaikka palkkiot ovat nykyisin huomattavasti alhaisemmat kuin ennen Suomen EU-jäsenyyttä.

TUOTTAJILLA HEIKKO NEUVOTTELUASEMA

Kaupan alalla tapahtuvat muutokset ja globalisoituvat markkinat edellyttävät elintarvikeyrityksiltä isompien määrien tuottamista yhä kustannustehokkaammin. Samalla elintarviketeollisuus joutuu tekemään kaupalle entistä edullisempia tarjouksia, jotta se pystyy pitämään kiinni tuotantomääristään. Tuottajalle jää hinnasta enää jäännöserä.

Esimerkiksi naudanlihan tuottaja sai vuonna 1999 jauhelihan raaka-aineesta 1,85 euroa kilolta ja viisi vuotta myöhemmin 1,62 euroa. Samaan aikaan naudanjauhelihan kuluttajahinta nousi 5,50 eurosta liki seitsemään euroon kilolta. Teollisuuden ja kaupan osuus hinnasta nousi näin ollen 52 prosentista 62 prosenttiin.

- Alkutuottajien neuvotteluvoima elintarvikeketjussa on vähäinen, koska heitä on paljon ja he ovat hajallaan. Muu ketju näyttää laskevan myös sen varaan, että tuottaja pärjää erilaisten tukien varassa, Jyrki Niemi toteaa.

Kaupan merkitys kotimaiselle elintarviketuotannolle korostuu entisestään lähivuosina. Tukku- ja vähittäiskaupan alalla on useita voimakkaita muutostrendejä, jotka luovat haasteita suomalaiselle elintarviketuotannolle. Kaupan kansainvälistymisen, keskittymisen ja ketjuuntumisen myötä syntyy aikaisempaa vahvempia kansainvälisiä ostajaryhmittymiä. Lisäksi halpakauppaketjujen ilmestyminen sekä kauppaketjujen omien tavaramerkkien kasvava markkinaosuus muokkaavat markkinarakennetta. Omat merkit vahvistavat kaupan otetta toimitusketjun hallintaan ja koko elintarvikeketjuun

Lisätietoja: MTT taloustutkimus, professori Jyrki Niemi, puh. 0400 753 011, jyrki.niemi@mtt.fi